

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

Nr 2578

1 Obiekt

357

ZESPÓŁ KLASZTORY REFORMATÓW, OB. KSIĘŻY SERCANÓW

2. Czas powstania
1637 – 1648, 1658,
1764

3 Miejscowość

STOPNICA

Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres

Kąty Stare 11
28-130 Stopnica

nr hipoteczny

KW

5 Przynależność administracyjna
województwo świętokrzyskie
powiat buski
gmina Stopnica6. Poprzednie nazwy miejscowości
Stobnyczia, Stobnicza, Stobnica

7. Przynależność administracyjna przed 1999 r.

województwo kieleckie

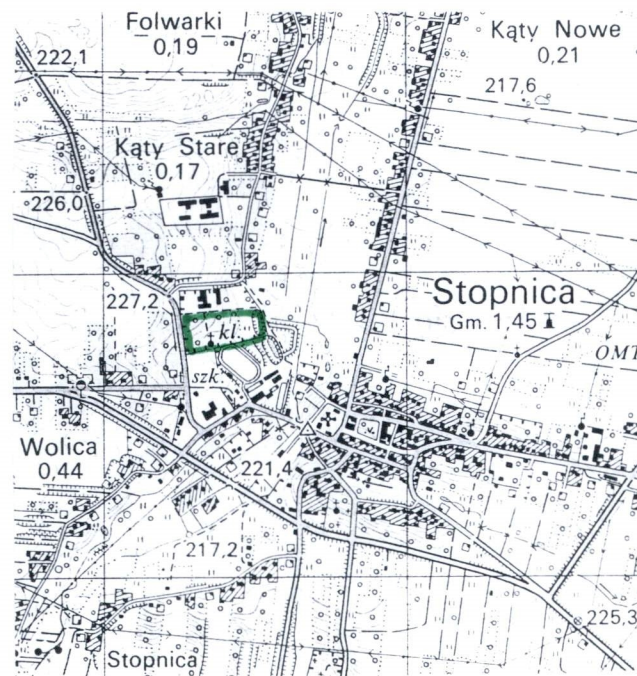
8. Właściciel i jego adres

Nowicjat Księży Sercanów
Kąty Stare 11
28-130 Stopnica

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr 149/A
data 23.06.1967

skala 1 : 25 000

1 Widok zespołu od południa

Klasztor OO. Reformatów w Stopnicy ufundował Krzysztof Ossoliński, herbu Topór, kasztelan wojnicki, późn. wojewoda sandomierski, wraz z żoną Zofią z Wojsławic Cikowską. Wg „Dokumentu założenia klasztoru stopnickiego świętej Marii Magdaleny” „w tymże miasteczku, słynne ze szlchetnego rodu i pobożności małżeństwo Krzysztofa (...) i Zofii (...) naszym braciom obszerne pole, przyległe do pobliskiego zamku miejskiego przydzielili, dość obszerny kościół, oraz bardzo obszerny klasztor wybudowali z kamieni, ogród też, z bieżącą przez niego rzeczką otoczyli murem, przygotowali wyposażenie kościelne, a bibliotekę przyozdobili książkami”.

1633 – poświęcenie i aproba fundacji przez króla Władysława IV

1637 – poświęcenie i położenie kamienia węgielnego pod budowę kościoła

1648 – uroczyste wprowadzenie Reformatów do wybudowanego klasztoru, konsekracja kościoła p.w. św. Marii Magdaleny i św. Franciszka z Asyżu,

1655 – zniszczenie klasztoru przez Szwedów

1657 – dewastacja przez wojska Rakoczego

1658 – budowa kaplicy w ogrodzie

1674 – założenie cmentarza przykościelnego ze Stacjami Drogi Krzyżowej w murze

1682 rozbudowa klasztoru: przedłużono skrzydło wschodnie w stronę północną, wyremontowano prezbiterium

1701 – w kościele pochowano zapewne Jana Chryzostoma Paskę; Stefan Bidziński, starosta żarnowiecki, chęciński i skalski, późniejszy wojewoda sandomierski, dziedzic Bidzin i Januszowicz ufundował przy kościele klasztornej kaplicę św. Anny; w 1704 w kaplicy pochowano fundatora

c.d. na wkładce 1

SYTUACJA: Zespół klasztorny znajduje się w północno-zachodniej części Stopnicy, na skraju wioski Kąty Stare. Z osady dostępny ulicą wybiegającą z rynku, prowadzącą obok kościoła farnego, następnie w pobliżu dawnego zamku starościńskiego, dalej krzyżującą się z drogą do Janiny i w kierunku Szańca. Przy tej drodze usytuowany zespół klasztorny. Za klasztorem, po stronie północnej, odbiega droga prowadząca do Kątów. Po stronie południowo-wschodniej przepływa rzeczka, na której założone stawy. Od południa sąsiaduje teren szkolny.

KOMPOZYCJA: Teren klasztoru rozległy, w kształcie prostokąta o ściętym narożniku północno-wschodnim, otoczony murem ogrodzeniowym, oszkarpowanym od wnętrza założenia. Frontowa część zespołu przylega po stronie zachodniej, krótszym bokiem prostokąta, do drogi łączącej klasztor z osadą. Od tej strony furta klasztorna i główna brama gospodarcza. Druga brama po stronie północnej, dostępna z drogi do Kątów. Zabudowania skupione w północno-zachodnim narożniku terenu, od południa i wschodu obwiedzione drogą gospodarczą. Po stronie zachodniej furta (1764) prowadząca na dawny cmentarz przykościelny (1674), oddzielony murem od rozciągających się na południe ogrodów klasztornych. W północno-zachodnim narożniku nowa dzwonnica (2003). Na cmentarzu klasycystyczny nagrobek Balbiny z Tarłów Sierakowskiej (po 1839) i neogotycki Antoniego Sołtyka (po 1850) oraz nowe nagrobki zmarłych zakonników. W murze południowym cmentarza wmurowane pozostałości epitafiów i kamieniarki ze zniszczonego w 1944 r. kościoła. Dalej w kierunku wschodnim właściwe zabudowania klasztoru (1637-1648), zbudowane niegdyś w czworobok, teraz składające się z wydłużonego skrzydła wschodniego, zamykającego teren dostępny dla świeckich, oraz dwóch krótkich skrzydeł – północnego i południowego – otaczających niegdyś wraz z usytuowanym od zachodu kościołem wirydarz klasztorny. Obecnie z kościoła zachował się jedynie fragment ściany zachodniej oraz resztki kaplicy św. Anny (1701). Ruiny te zostały wkomponowane w dzisiejsze urządzenie ogrodu przyklasztornego. W ich murach zabytkowe epitafia. W murze dzielącym ogród od dawnego cmentarza kościelnego wnęką kryjąca kamienną figurę św. Antoniego Padewskiego (XIX w.). Na środku dawnego wirydarza nowa figura. Za sakralno-mieszkalnymi zabudowaniami klasztornymi ciągną się - oddzielone dziedzińcami i drogą gospodarczą wiodącą od północnej furty - zabudowania folwarczne. Pozostała część rozległego założenia zagospodarowana pod ogród spacerowy, ogród warzywny i sad. Od południowego wyjścia z budynków klasztoru biegnie obsadzona iglastymi drzewami aleja spacerowa, wiodąca prosto ku południowi, w kierunku kaplicy ogrodowej z figurami Matki Bożej z Dzieciątkiem i św. Antoniego (1658). Na zachód od alei studnia, na wschód boisko sportowe. Drogi wewnętrzne wyłożone betonowymi płytami, alejki żwirowe.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
-	5 ha	sakralne, mieszkalne i gospodarcze	sakralne, mieszkalne i gospodarcze
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1980 – rozpoczęto remont klasztoru na potrzeby ks. Sercan: m.in. wyremontowano i przebudowano wnętrza, dobudowano wejścia od ogrodu i kuchni oraz nowe przejście z zakrystii do prezbiterium kościoła, zaadaptowano poddasze na potrzeby mieszkalne i sakralne, pokryto dach blachą miedzianą, prace prowadzono wg projektu arch. Zbigniewa Radziewanowskiego z Zakopanego 1986 – przebudowa prezbiterium wg projektu arch. Krystyny Juchnowicz z Krakowa 1995 – wykonanie nagrobków na przykościelnym cmentarzu, poświęconych zmarłym Reformatom i Sercanom 2001-03 – budowa kaplicy przedpogrzebowej i dzwonnicy 2004 – remont północnego muru ogrodzeniowego Dokumentacja: - Projekt szkicowy odbudowy kościoła OO. Reformatów w Stopnicy, oprac. dr inż. Józef Jamroz, Kraków 1951, w: Archiwum WUOZ w Kielcach - Ekspertyza dotycząca stanu technicznego [...] zabytkowego zespołu klasztornego OO Reformatów w Stopnicy, oprac. mgr inż. Mieczysław Czapiński i mgr inż. Wiesław Cieślak, Kraków 1980, w: Archiwum WUOZ w Kielcach - Inwentaryzacja architektoniczno-budowlana, oprac. mgr Jerzy Rywotnicki, Kraków 1980, w: Archiwum WUOZ w Kielcach - Dokumentacja projektowa w Archiwum klasztornym w Stopnicy		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zespołu dobry, po pracach remontowo-budowlanych.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Zabezpieczenie korony murów ruiny kościoła i kaplicy św. Anny, zabezpieczenie krypt, otynkowanie fasady i elewacji południowej budynku bramnego.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Dokument założenia klasztoru stopnickiego świętej Marii Magdaleny, Archivum conventus stobnicensis, w: Materiały archiwalne Stopnica-klasztor (mps.)
- F. Frankowski: Opis konstrukcji i stanu klasztoru, zabudowań, placu i ogrodu klasztornego Księży Reformatów w Stopnicy, sporządzony wskutek reskryptu Wielmożnego Naczelnika Powiatu Stopnickiego z dnia 28-29 stycznia 1864/1865, w: Materiały archiwalne Stopnica-klasztor (rkp.)
- Kroniki klasztorne w: Materiały archiwalne Stopnica-klasztor

22. Bibliografia

- Ks. Jan Wiśniewski: Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Stopnickiem, Marianówka 1929, s. 255 – 265
- Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. III, z. 1, Warszawa 1957, s. 63 - 65
- ks. Jacek Szczygieł SCJ: Klasztor w Stopnicy – Kątach Starych. Historia i działalność, Wydawnictwo Księży Sercanów, Kraków 2003

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Plan klasztoru..., 1865, rys. F. Frankowski, w: Materiały archiwalne Stopnica-klasztor (ksero)
- Stopnickij Reformatiskij Monastyr, Wierchnij etaż, rys. F. Frankowski, w: Materiały archiwalne Stopnica-klasztor (ksero)

24. Uwagi różne

25. Opracował

2004 r.

Tekst

mgr Ewa Polanowska

Plany, rysunki

mgr Ewa Polanowska

Zdjęcia fotogr

mgr Ewa Polanowska

Miejsce przechowywania negatywów

WUOZ w Kielcach, ul. Zamkowa 5

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

NEG. B344, B345

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (data, nazwisko wypełniającego)

27. Załączniki

wkładki nr 1-3

1. Miejscowość Stopnica	1. Obiekt (nazwa jak w karcie)	2. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
2. Gmina Stopnica	Zespół klasztorny Reformatów,	c.d. pkt 12, fotografie
3. Powiat buski	ob. Księży Sercanów	
4. Województwo świętokrzyskie		

c.d. pkt 12

przed 1713 – o. Modest Słostowski, wieloletni **g**wardian, założył ogród klasztorny

1723 – pożar przedniej części kościoła wraz z **o**ltarzami; restauracja z fundacji gen. Adama Lubienieckiego, dziedzica Balic

1725 – konsekracja kościoła

1730 – zakończenie prac

1736 – reperacja muru ogrodzeniowego, **u**porządkowanie ogrodu, prace w klasztorze

ok. 1760 – przebudowa refektarza i biblioteki

1764 – za gwardiana Kajetana Piaseckiego **n**owe ubikacje, brama na cmentarz, podwyższenie muru ogrodzeniowego

1776 – za gwardiana Floriana Majewskiego **p**oprawiono stacje krzyżowe na cmentarzu, pobito gontem daszek nad murem ogrodzeniowym oraz dachy nad częścią klasztoru, przed konwentem ustawiono **n**owe figury św. Antoniego i św. Jana Nepomucena, przed refektarzem wymurowano nową przyporę, w ogrodzie altankę, nowe bramy i zabudowania **g**ospodarcze (browar i rzeźnia)

1786 – kościół pokryto dachówką a kaplicę „**b**idzińską” i dużą część klasztoru gontem malowanym na biało; zasadzono nowe drzewa i odnowiono staw

1787 – król Stanisław August oglądał w ogrodzie ks. Reformatów „zbudowaną na pobliskim strumieniu machinę, która potrzebom kuchennym, ogrodowym i klasztornym rurami podziemnymi obficie wody **d**ostarcza”

1864 – kasata klasztorów przez cara Aleksandra II, klasztor w Stopnicy stał się etatowym

1864/65, 1866 – opis i pomiar klasztoru przez **b**udowniczego powiatu stopnickiego F. Frankowskiego: „wszelkie mury i sklepienia klasztoru są w dobrym stanie, oprócz ścian zewnętrznych; te wymagają reperacji”; drzwi, okna, podłogi i schody w większości spróchniałe i zdezelowane; dach przed kilku laty pokryty blachą żelazną malowaną olejno, **k**onstrukcje dachowe spróchniałe; w podwórzu studnia, drewniana wozownia, murowane mieszkanie sług kościelnych, stajnie, obory, drewnutnia i chlewy, **w**szystkie pokryte gontem; na wschód od zabudowań gospodarczych ogród warzywny i owocowy, oranżeria i browar

1905 – Rosjanie przypadkowo palą budynki **g**ospodarcze

1914 – w klasztorze urzędy gminne

po 1918 – remont murów, porządkowanie ogrodu i zarośniętego stawu

1919 – powrót Reformatów po rosyjskiej kasacie

1937-38 – prace adaptacyjne związane z założeniem w klasztorze szkół: kupieckiej i rzemieślniczej

1939 – zbombardowanie budynków gospodarczych

1940 – odbudowa zabudowań

1944 – walki niemiecko-sowieckie, pożar **b**udynków gospodarczych, wysadzenie przez Niemców kościoła

1945 – po wojnie w klasztorze zamieszkują **p**ozbawieni domów mieszkańcy Stopnicy

po 1945-56 – prace porządkowe, odgruzowanie, remont zabudowań klasztornych, urządzenie kaplicy w dawnym refektarzu, starania o odbudowę kościoła

1961 – pożar budynków gospodarczych

1964 - wobec braku zgody na odbudowę kościoła postanowiono urządzić kaplicę-kościół w północnej części wschodniego skrzydła klasztornego (pracami kierował br. Urban Franciszek Duda)
1965 - poświęcenie kościoła p.w. św. Marii Magdaleny
1966-67 - zły stan zabudowań, prace porządkowe i remontowe: odnowiono kaplicę ogrodową Matki Bożej i św. Antoniego, wyreperowano mur ogrodzeniowy od strony wybudowanego stadionu
1979 - likwidacja domu Reformatów, przejęcie klasztoru przez Zgromadzenie Księży Najświętszego Serca Jezusowego
1980-2003 - remont i przebudowa zespołu klasztornego
1984 - poświęcenie odnowionego kościoła
1985 - erekcja parafii p.w. św. Antoniego Padewskiego

Styl: ruina kościoła, budynek bramny i kaplica ogrodowa barokowe, klasztor przebudowany bez wyraźnych cech stylowych

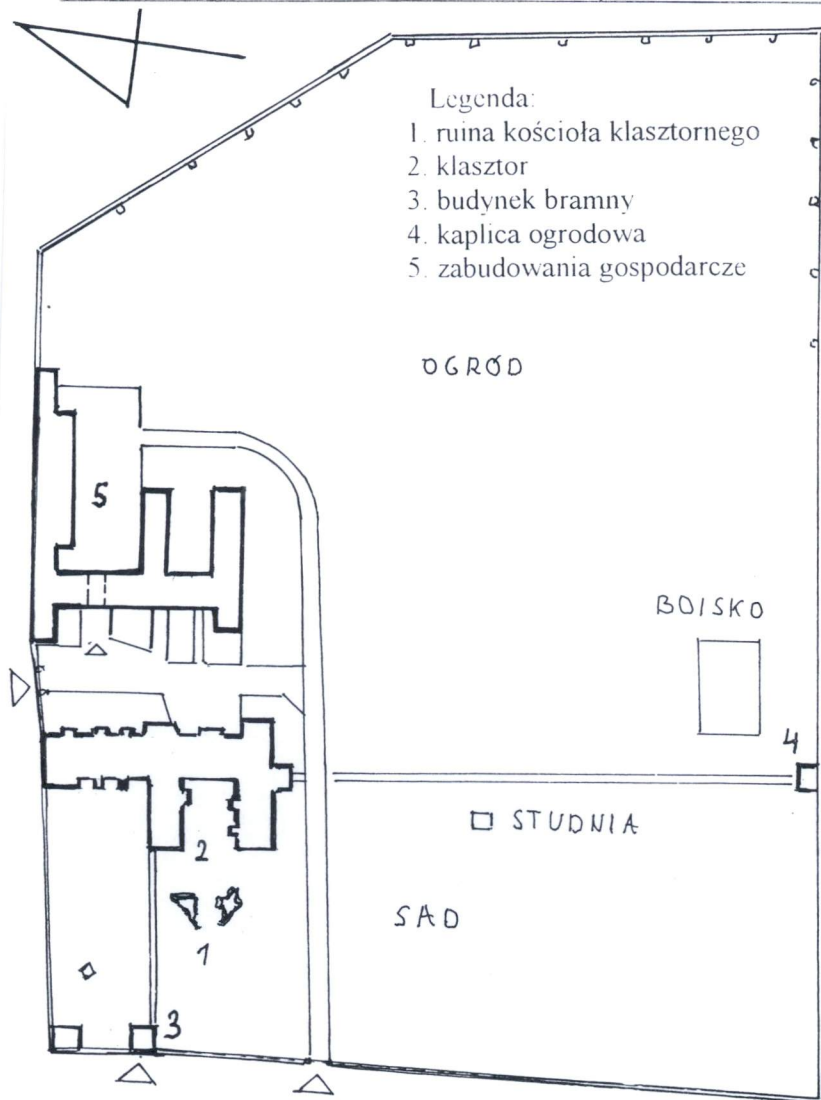

2. Ruina kościoła i klasztor – widok z ogrodu klasztornego

3. Budynek bramny od strony ogrodu klasztornego

1. Miejscowość Stopnica	3. Obiekt (nazwa jak w karcie)	4. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
2. Gmina Stopnica	Zespół klasztorny Reformatów, ob. Księży Sercanów	Ikonografia
3. Powiat buski		
4. Województwo świętokrzyskie		

0 20 100 m

skala 1 : 2 000

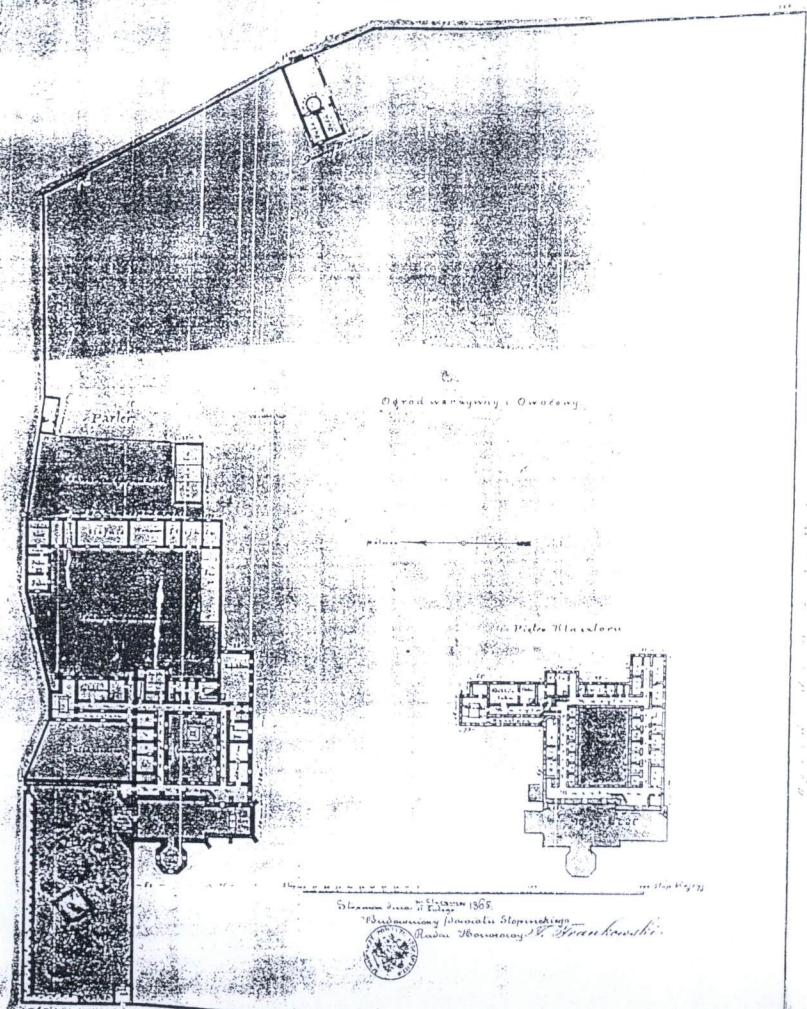
4. Widok klasztoru z południowego wschodu

Gubernia Radomska

Powiat Stopnicki

Stopnica

Klasztor, budynków gospodarskich, podwórów, placów i ogrodu Starego Stopnickiego
 klasztoru w Stopnicy, sporządzony na podstawie rysunku W. Alexandera Domala
 z dnia 24 stycznia 1865 r. Wzrost oparł się na rozporządzeniu Stanisława Maciejewskiego
 Spraw Wewnętrznych z d. 24 grudnia 1864 r.
 167972

- Plan klasztoru z 1865 r., rys. F. Frankowski,
 w: Materiały archiwalne Stopnica-klasztor

- Widok klasztoru i alei w l. 30. XX, publ. w: ks. Jacek Szczygiel:
 Klasztor w Stopnicy-Kątach Starych, Kraków 2003

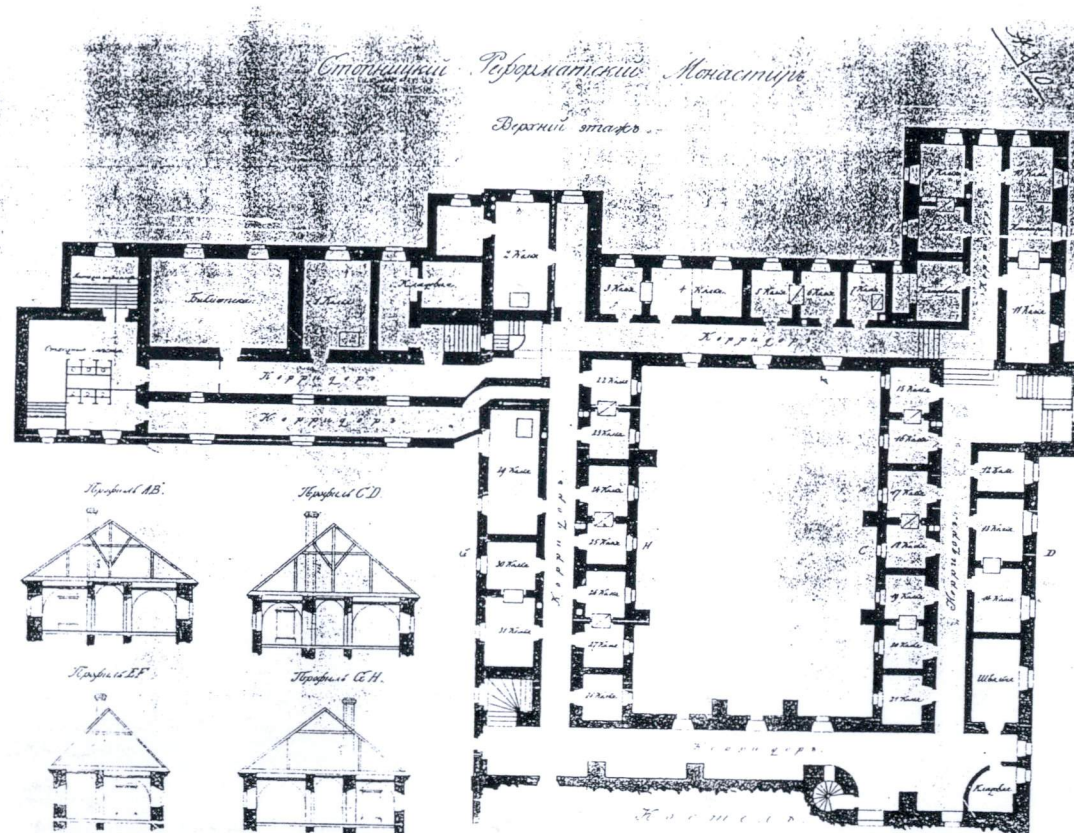
- Stacje Drogi Krzyżowej na cmentarzu przykościelnym (l. 30. XX),
 publ. w: ks. Jacek Szczygiel: Klasztor w Stopnicy-Kątach Starych, Kraków 2003

1 Miejscowość Stopnica	5. Obiekt (nazwa jak w karcie)	6. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
2 Gmina Stopnica	Zespół klasztorny Reformatów, ob. Księży Sercanów	Ikonografia
3 Powiat buski		
4 Województwo świętokrzyskie		

Plan klasztoru 1866

439
20-3 ark:2

Plan klasztoru 1866

- Rzut piętra klasztoru z 1866 r., rys. F. Frankowski,
w: Materiały archiwalne Stopnica-klasztor